

CUVÂNT-ÎNAINTE

Obiectul propriu al științei Criminalisticii prezintă importanță pe două planuri distincte: pe de o parte, remarcă aportul său particular în aflarea adevărului, iar pe de altă parte, evidențiază unicitatea și autonomia sa față de celelalte științe juridice și nejuridice, dar aflate în slujba justiției.

Datorită obiectului propriu de cercetare, Criminalisticii îi sunt specifice anumite metode de cunoaștere, unele dintre ele tipice științei respective, altele comune mai multor științe, dar aplicate într-un mod particular, potrivit obiectului său.

Prin însăși definiția dată adevărului, raportată la teoria cunoașterii, acesta este relativ. Criminalistica nu-și propune să ajungă la esența adevărului absolut, dar încearcă să se apropie de aflarea adevărului, fie el și relativ, *sine ira et studio*, fiindu-i indiferent cui folosește aceasta.

Criminalistica a căutat și a găsit un sprijin eficient în științele exacte, utilizând toate cercetările de vârf în sprijinul propriului demers de cercetare.

Singura autoritate care se bucură de același respect, indiferent de tipul de societate din care se naște, este autoritatea Legii. Oricare ar fi însă legea, singurul mijloc de a-i identifica pe cei care o încalcă, fără a proceda în mod abuziv la găsirea unui vinovat fără vină, este Criminalistica.

Din cadrul sistemului Criminalisticii, lucrarea de față prezintă principalele elemente de tehnică și de tactică criminalistică.

Ediția a III-a a lucrării *Criminalistica. Elemente de tehnică și de tactică a investigării penale* aduce mai multe elemente de noutate prin prezentarea și analiza la partea de tehnică criminalistică a unor metode și tehnici utilizate în investigările criminalistice în cyberspațiu, cât și prin prezentarea și analiza la partea de tactică criminalistică a unor metode și tehnici speciale de supraveghere sau cercetare cuprinse în Codul de procedură penală.

Lucrarea se adresează deopotrivă teoreticienilor, practicienilor, studenților din cadrul Facultăților de Drept, cât și altor specialiști, constituind un veritabil suport teoretic și practic.

Autorii

Partea I
Elemente de tehnică criminalistică

Capitolul I

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

Secțiunea I

Definiția și importanța științei criminalistice

Criminalistica s-a format ca o știință judiciară la sfârșitul secolului al XIX-lea, fondatorul ei fiind recunoscut de cei mai mulți specialiști, cunoscutul judecător de instrucție austriac și profesor de drept penal, **Hans Gross**. Acesta a folosit pentru prima dată în literatura juridică termenul de *criminalistică* în anul 1893, prin editarea *Manualului judecătorului de instrucție*, care a fost reeditat în scurt timp sub denumirea *Manualul judecătorului de instrucție în sistemul criminalisticii*. Înaintea lui Hans Gross, un reputat specialist francez, Alphonse Bertillon, șef al Serviciului de identitate judiciar din Paris la sfârșitul secolului trecut a pregătit cadrul apariției științei criminalisticii.

Imediat după Hans Gross, noua știință judiciară apărută a fost consolidată și de alte lucrări importante aparținând unor reputați juriști: *La police et l'enquet judiciaire scientifique* (**A. Niceforo**, 1907); *Manuel de police scientifique* (**R.A. Reiss**, 1911); *La police scientifique* (**E. Goddefroy**, 1911)¹. Deoarece metodele, mijloacele și procedeele criminalistice au fost utilizate în mod special de organele de poliție, Criminalistica a fost cunoscută până la sfârșitul celui de-al doilea război mondial și sub denumirea de *poliție tehnică* sau *poliție științifică*, aceste denumiri referindu-se numai la componenta sa tehnico-științifică, nu și la cea tactică și metodologică².

Încă de la începuturile sale, în ciuda unor păreri contrare, Criminalistica a fost considerată o *știință* în înțelesul deplin al cuvântului, poate una dintre primele științe de graniță³. Astfel în literatura juridică din țară cât și din străinătate au fost exprimate mai multe opinii în legătură cu caracterul de știință de sine stătătoare a criminalisticii, astăzi existând un consens asupra faptului că aceasta are un obiect propriu de cercetare și utilizează metode specifice⁴.

Dacă asupra caracterului autonom al științei Criminalisticii există o unitate de opinii, nu același lucru putem să-l afirmăm cu privire la modul în care știința Criminalistica a fost definită de către oamenii de știință și reputați criminaliști, deși diferențele sub acest aspect nu vizează esențialul.

Astfel întemeietorul ei Hans Gross a definit Criminalistica o „**știință a stărilor de fapt în procesul penal**”. Alte definiții ale științei Criminalisticii sunt următoarele:

¹ Emilian Stancu, *Tratat de Criminalistică*, ed. a V-a, Ed. Universul Juridic, București, 2010, p. 27.

² Nelu Viorel Cătuna, *Criminalistică*, Ed. C.H. Beck, București, 2008, p. 2; a se vedea și George Antoniu, Nicolae Volonciu, Nicolae Zaharia, *Dicționar de procedură penală*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988, p. 163.

³ Emilian Stancu, *op. cit.*, p. 27.

⁴ Colectiv, *Tratat practic de criminalistică*, vol. I, Editat de Ministerul de Interne, Serviciul Editorial, Presă și Propagandă în rândul populației, București, 1976, p. 15.

„Criminalistica este un ansamblu de procedee aplicabile în cercetarea și studiul crimei pentru a se ajunge la dovedirea ei”¹.

„Criminalistica este o știință multidisciplinară care se ocupă cu elaborarea mijloacelor tehnico-științifice, a metodelor și a procedeelelor tactice de descoperire, fixare, administrare și examinare a probelor, în scopul cercetării și prevenirii infracțiunilor”².

„Criminalistica este știința care este într-un continuu progres, pune la îndemâna instanțelor civile, deopotrivă cu cele penale, mijloace noi pentru aflarea adevărului și justiția le folosește din plin”³.

„Criminalistica este o știință judiciară, pluridisciplinară, care are ca principale ținte descoperirea infracțiunilor, identificarea infractorilor și probarea științifică a activității lor delictuoase, asigurarea măsurilor de prevenție împotriva criminalității”⁴.

„Criminalistica este o știință multidisciplinară cu caracter autonom și unitar care elaborează și folosește metode și mijloace tehnico-științifice de descoperire, fixare, ridicare, examinare și interpretare a urmelor infracțiunii, procedee tactice și metodologice de cercetare a infracțiunilor în vederea identificării autorilor și prevenirii faptelor antisociale”⁵.

Remarcăm, fie numai pentru semnificația ei, o opinie foarte răspândită, conform căreia, printre altele, Criminalistica ar fi și o artă⁶. Astfel în anul 1983, secretarul general de atunci al INTEPOL-ului, Jean Nepote, definea criminalistica „arta și tehnica investigațiilor penale”⁷.

Din analiza majorității punctelor de vedere exprimate în literatura de specialitate, atât din străinătate, cât și din țara noastră se desprinde o concluzie cvasiunanimă referitoare la caracterul științific al acestei discipline dedus din obiectul său propriu și metodele sale specifice de cercetare. În esență, conținutul noțiunii de criminalistică a fost definit astfel de prof. univ. dr. Emilian Stancu: „Criminalistica este o știință judiciară, cu caracter autonom și unitar, care însumează un ansamblu de cunoștințe despre metodele, mijloacele tehnice și procedeele tactice, destinate descoperirii, cercetării infracțiunilor, identificării persoanelor implicate în săvârșirea lor și prevenirii faptelor antisociale”⁸.

Criminalistica a mai fost denumită în literatura de specialitate ca fiind „știința contra crimei”⁹, aceasta având o structură complexă, formată din trei ramuri distincte dar strâns legate între ele:

¹ Pierre Fernand Ceccaldi, *La criminalistique*, Presses Universitaires de France, Paris, 1962, p. 6.

² Ion Anghelescu și colectiv, *Dicționar de Criminalistică*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1984, p. 48.

³ Ilie Stoenescu, Savelly Zilberstein, *Tratat de drept procesual civil*, Tipografia Universității București, 1973, p. 95-96.

⁴ Lazăr Cârjan, Mihai Chiper, *Criminalistică. Tradiție și Modernism*, Ed. Curtea Veche, București, 2009, p. 14.

⁵ Constantin Drăghici, Adrian Iacob, *Tratat de tehnică criminalistică*, ed. a II-a, Ed. Sitech, Craiova, 2009, p. 16.

⁶ Edmond Locard, *Traité de criminalistique*, vol. I, Ed. J. Desvigne, Lyon, 1931, p. 7-8; Marcel Le Clère, *Manuel de police technique*, Éditions Police Revue, Paris, 1974, p. 11-12; Charles E. O'Hara, *Fundamentals of Criminal Investigations*, Ed. Charles C. Thomas, Springfield, Illinois, S.U.A., 1970, p. 3-4.

⁷ Jean Nepote, *Situation actuelle et tendance d'évolution de la criminalistique*, Revue Internationale de Police Criminelle, nr. 384, ianuarie 1983, p. 2.

⁸ Emilian Stancu, *op. cit.*, p. 28.

⁹ Lucian Ionescu, Dumitru Sandu, *Identificarea criminalistică*, ed. a II-a, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p. 2.

a. Tehnica criminalistică cuprinde ansamblul metodelor și mijloacelor tehnico-științifice destinate descoperirii, fixării, ridicării și examinării urmelor sau mijloacelor materiale de probă.

b. Tactica criminalistică reprezintă un ansamblu de procedee și reguli specifice destinate desfășurării activităților de urmărire penală și de judecată, cum ar fi cercetarea la fața locului, reconstituirea, identificarea autorului și a victimei, ascultarea inculpatului și a altor persoane (persoana vătămată, martori), efectuarea perchezițiilor, ridicarea de obiecte și înscrieri etc.

c. Metodologia criminalistică vizează cercetarea unor categorii de infracțiuni cum sunt infracțiunile împotriva vieții, sustragerile din avutul public sau personal, accidente rutiere, navale sau aeriene etc. Astfel metodologia criminalistică stabilește care sunt activitățile procedurale care trebuie desfășurate cu ocazia investigării criminalistice a unei anumite infracțiuni, precum și ordinea logică în care acestea vor fi întreprinse, constituind un ghid științific al investigării unei infracțiuni determinate¹.

În literatura de specialitate occidentală, cu privire la structura criminalisticii, interpretată în sens larg, au fost exprimate mai multe opinii conform cărora această știință cuprinde²:

1. **Procedee polițienești** destinate conducerii unei anchete, inclusiv strângerii probelor privind comiterea infracțiunii, care aparțin „Poliției tehnice”.

2. **Procedee științifice** utilizate în expertiza urmelor și a probelor materiale ale infracțiunii, care aparțin „Poliției științifice”.

3. **Procedee juridice** destinate administrării, potrivit regulilor de drept, a probelor existenței infracțiunii.

Secțiunea a II-a **Obiectul Criminalisticii**

Obiectul propriu al științei Criminalisticii prezintă importanță pe două planuri distincte: pe de o parte, remarcă aportul său particular în aflarea adevărului, iar pe de altă parte, evidențiază unicitatea și autonomia sa față de celelalte științe juridice și nejuridice (medicina legală, psihologia judiciară, fizica, chimia, biologia judiciară), dar aflate în slujba justiției.

Sub raport științific, principalele direcții de acțiune ale criminalisticii sunt următoarele³:

1. Elaborarea și folosirea de metode și mijloace tehnico-științifice destinate descoperirii și cercetării urmelor infracțiunilor, începând cu urmele specifice omului și continuând cu cele ale armelor sau instrumentelor, mijloacelor de transport, ale fenomenelor fizico-chimice, în scopul identificării persoanelor sau obiectelor.

¹ Nelu Viorel Cătuna, *op. cit.*, p. 4.

² Pierre Fernand Ceccaldi, *op. cit.*, p. 6; Marcel Le Clère, *Manuel de police scientifique*, Éditions Police Revue, Paris, 1973, p. 12-14.

³ Emilian Stancu, *op. cit.*, p. 29; Camil Suci, *Criminalistica*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1972, p. 6 și urm.; Ion Mircea, *Criminalistica*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1978, p. 5.

2. Adaptarea de metode aparținând științelor exacte la necesitățile proprii Criminalisticii, a unor metode din alte domenii ale științei, cum sunt cele proprii fizicii, chimiei, biologiei, matematicii, în scopul aplicării lor la specificul activității de prevenire și de combatere a infracțiunilor.

3. Elaborarea de reguli și procedee tactice destinate efectuării unor acte de urmărire penală, precum și creșterii eficienței acestora, prin asigurarea unui fundament științific investigării.

4. Studiarea practicii judiciare, în scopul valorificării științifice și generalizării experienței pozitive rezultate din activitatea organelor de urmărire penală pe linia investigării infracțiunilor.

5. Analiza evoluției modului de săvârșire a faptelor penale, pentru stabilirea celor mai adecvate procedee de combatere și de prevenire a lor, inclusiv de identificare a autorilor acestora.

6. Perfecționarea modului de cercetare a diverselor categorii de infracțiuni, în special a acelor care aduc atingere unor valori sociale deosebite, a acelor care sunt săvârșite cu violență și, în general, a faptelor penale care prezintă dificultăți de investigare.

7. Elaborarea de metode și prefigurarea de măsuri destinate prevenirii infracțiunilor sau altor fapte cu caracter antisocial.

Secțiunea a III-a

Metodele proprii de investigare ale științei Criminalisticii

Datorită obiectului propriu de cercetare, Criminalisticii îi sunt specifice anumite metode de cunoaștere, unele dintre ele tipice științei respective, altele comune mai multor științe, dar aplicate într-un mod particular, potrivit obiectului său.

Metodele de investigare criminalistică sunt următoarele¹:

1. La baza metodologiei criminalistice se situează modalitățile generale de cunoaștere cum sunt *observația, analiza, sinteza, deducția, inducția, comparația*, adaptate la specificul obiectului Criminalisticii. De exemplu, *metoda comparativă* este fundamentală în procesul de identificare a persoanelor și obiectelor, ea constituind baza metodologică a activității de expertiză criminalistică.

2. Metodele adaptate la specificul Criminalisticii din alte domenii științifice, pe primul loc aflându-se metodele de analiză fizico-chimică a urmelor și microurmelor care se prezintă sub formă de resturi de obiecte și materii, metodele biologice de examinare a urmelor de secreții, excreții ori țesuturi moi, metodele antropologice, metodele de examinare optică în radiații vizibile sau invizibile.

3. Metode de examinare proprii Criminalisticii, care țin de particularitățile obiectului său de cercetare, cum ar fi de exemplu următoarele:

- metode destinate descoperirii și examinării îndeosebi comparative, a urmelor sau mijloacelor de probă;

¹ Emilian Stancu, *op. cit.*, p. 29-30.

- metode de identificare a persoanelor și cadavrelor după semnalmente exterioare ori după resturi osoase;

- metode de cercetare a înscrisurilor, a diverselor valori falsificate sau contrafăcute etc.

4. Procedee tactice de efectuare a unor acte de urmărire penală, elaborate atât pe baza generalizării experienței organelor judiciare, cât și prin adaptarea unor elemente de cunoaștere aparținând psihologiei.

5. Metode tehnice de prevenire a infracțiunilor, cum ar fi de exemplu, cele care se referă la prevenirea falsurilor, a furturilor în dauna avutului public sau particular.

În literatura de specialitate au fost exprimate și opinii menite să confere o notă și mai pronunțată de specificitate ansamblului metodelor de investigare criminalistică. Un astfel de exemplu este teoria autorului Charles E. O'Hara care consideră că metodologia anchetei penale se fundamentează pe **regula celor trei I: informația, interogatoriul și instrumentarea**¹. Această opinie reprezintă esența modului de a se proceda în dovedirea vinovăției sau nevinovăției unei persoane. Alți autori, precum prof. univ. dr. Camil Suciu, îmbrățișează un criteriu bipartit de clasificare a metodelor de investigare criminalistică, clasificându-le în metode tehnico-științifice și tactice². Un alt autor precum Pierre Fernand Ceccaldi, consideră că metodele Criminalisticii sunt matematice, fotografice, microscopice etc.³

Prin urmare, toate aceste opinii nu reprezintă în fond decât preocupări de evidențiere a caracterului științific al Criminalisticii, prin evidențierea elementelor ce conferă un contur propriu metodologiei sale, precum și a contribuției pe care o are în stabilirea adevărului.

Secțiunea a IV-a **Caracterele Criminalisticii**

Criminalistica este o știință cu un obiect propriu, specific de cercetare, având o contribuție particulară la realizarea justiției.

Criminalisticii, ca știință autonomă îi sunt specifice următoarele caractere:

A. Caracterul judiciar

Caracterul judiciar este determinat de legătura strânsă a Criminalisticii cu activitățile de cercetare și urmărire penală, cât și cu activitatea de judecată. În majoritatea cazurilor, activitatea de soluționare a cauzelor penale este precedată de cea a strângerii probelor, clarificării împrejurărilor în care a fost săvârșită fapta ilicită, identificării autorului și câteodată, chiar a victimei. Acest proces începe din faza cercetării la fața locului și continuă cu activitățile de investigare, analiză, verificare în laborator a urmelor sau mijloacelor materiale de probă, precum și cu alte acte de urmărire penală, guvernate de reguli tactice elaborate de Criminalistică⁴.

¹ Charles E. O'Hara, *op. cit.*, p. 10.

² Camil Suciu, *op. cit.*, p. 6-7.

³ Emilian Stancu, *op. cit.*, p. 30.

⁴ George Antoniu, Constantin Bulai, Gheorghe Chivulescu, conform *Dicționarului Juridic Penal*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1976, p. 177, prin termenul *judiciar* se înțelege „acea însușire a unei activități de a se desfășura în legătură cu rezolvarea unui conflict de drept”.

Este însă de precizat că, deși activitatea de investigare criminalistică se desfășoară în strictă conformitate cu respectarea unor reguli de drept, acestei științe nu i se poate atribui un caracter juridic, dat fiind obiectul său specific care se înscrie în acțiunea tehnico-tactică de investigare a faptelor antisociale.

B. Caracterul autonom

Obiectul științei Criminalisticii este unul specific, deosebit de cel al altor științe juridice sau judiciare. Caracterul autonom al Criminalisticii subzistă în faptul că, nicio altă știință din cadrul celor juridice sau judiciare nu are același obiect, adică cel de a elabora metode și mijloace tehnico-științifice de descoperire, ridicare și examinare a urmelor infracțiunii sau de identificare a infractorilor și nici cel de a prelua și adapta, din diverse domenii ale științelor naturii, procedee sau metode capabile să faciliteze clarificarea împrejurărilor de fapt în care s-a comis actul ilicit. Chiar și în domeniul prevenirii săvârșirii de fapte antisociale, prezent în politica penală și comun tuturor ramurilor dreptului nostru, Criminalistica are metode și procedee specifice numai ei.

C. Caracterul unitar

Structura complexă a Criminalisticii este impusă de necesitatea rezolvării unor probleme dintre cele mai diverse, determinate atât de varietatea faptelor penale ce trebuie investigate, cât și de împrejurările deosebite în care se săvârșesc faptele ilicite. Criminalistica se constituie într-un sistem armonios și unitar, determinat de însăși finalitatea acestei științe, aflarea adevărului în procesul judiciar.

Criminalistica reprezintă un sistem unitar, dacă avem în vedere structura sa:

1. *Tehnica criminalistică* care cuprinde totalitatea metodelor și mijloacelor tehnico-științifice de descoperire, fixare, ridicare, examinare și interpretare a urmelor infracțiunii.

2. *Tactica criminalistică* care cuprinde ansamblul procedeelelor și regulilor specifice de efectuare a activităților de urmărire penală și de judecată.

3. *Metodologia criminalistică* care se referă la particularitățile investigării unor categorii de infracțiuni.

D. Caracterul pluridisciplinar

Autorii de specialitate au considerat faptul că, știința Criminalisticii reprezintă „o punte de legătură între științele naturii și științele juridice, prin intermediul acesteia metodele celor dintâi găsindu-și aplicarea în procesul judiciar”¹ pentru stabilirea adevărului.

În activitatea complexă de prevenire a fenomenului infracțional, în lupta dusă de organele judiciare pentru descoperirea infracțiunilor și identificarea autorilor, se face tot mai mult simțită nevoia recurgerii la mijloace, metode, procedee din ce în ce mai perfecționate și eficiente.

Criminalistica preia cuceririle științelor naturii, cum sunt cele din domeniul fizicii, chimiei, medicinei, biologiei, matematicii, perfecționându-și metodele de investigare proprii și utilizându-le în cercetările sale². Ignorarea cuceririlor acestor științe, precum și perfecționarea neîncetată a mijloacelor proprii, ar fi astăzi de neconceput pentru o cercetare

¹ Camil Suci, *op. cit.*, p. 11.

² Constantin Drăghici, Adrian Iacob, *op. cit.*, p. 21.

criminalistică temeinică a urmelor infracțiunii sau a mijloacelor materiale de probă. Chiar pe plan tactic se remarcă necesitatea alăturării regulilor de desfășurare a activităților de investigare, de anchetă, a unor procedee tehnice prin care să se demonstreze științific rezultatele obținute în cursul urmăririi penale¹.

Secțiunea a V-a **Legătura Criminalisticii cu alte științe**

Cu toate că are un caracter autonom prin natura obiectului său care vizează aflarea adevărului în justiție, Criminalistica are strânse legături cu științele juridice, științele judiciare, cât și cu științele naturii.

§1. LEGĂTURA CU ȘTIINȚELE JURIDICE

Dintre toate științele juridice, Criminalistica are cele mai strânse legături cu Dreptul penal, Dreptul procesual penal și Criminologia. Legăturile nu se rezumă doar la științele penale, ci și la alte ramuri ale dreptului. Așadar practica a demonstrat că în unele cazuri a căror rezolvare juridică aparține domeniului dreptului muncii, dreptului transportului, dreptului civil, există situații care pot fi rezolvate numai prin mijloace și metode specifice Criminalisticii².

1.1. Legătura cu dreptul penal

Pornind de la scopul fundamental al Dreptului penal, *apărarea valorilor și relațiilor sociale esențiale ale societății*³, remarcăm o strânsă conexiune între această ramură și Criminalistică, ultima având rolul specific de descoperire a faptelor prevăzute de legea penală, de cercetare și interpretare a urmelor acestora, precum și de identificare a autorilor infracțiunilor.

Prin urmare, Criminalistica contribuie la clarificarea sau conturarea elementelor constitutive ale infracțiunilor, respectiv a obiectului, a subiectului, a laturii obiective și a celei subiective.

1.2. Legătura cu dreptul procesual penal

Criminalistica este strâns legată de Dreptul procesual penal al cărui obiect vizează „*studiul normelor juridice procesual penale și al raporturilor juridice reglementate de acestea*”⁴, conexiune materializată pe câmpul de luptă împotriva fenomenului infracțional, activitatea criminalisticii servind scopului procesului penal prin descoperirea și punerea în evidență a probelor necesare aflării adevărului.

¹ Emilian Stancu, *op. cit.*, p. 32.

² *Ibidem*.

³ Constantin Bulai, *Drept penal. Partea generală*, Ed. Șansa, București, 1992, p. 44.

⁴ Ion Neagu, *Drept procesual penal. Partea generală*, Ed. Global Lex, București, 2006, p. 39; a se vedea Nicolae Volonciu, *Drept procesual penal*, vol. I, Ed. Șansa, București, 1993, p. 6.